

Dr Wiesław Chudzik

**JUBILEUSZ GENERALA BRYGADY PROFESORA
HENRYKA CHMIELEWSKIEGO**

W dniu 7 III 2003 roku w Muzeum Historii Miasta Łodzi odbyła się uroczysta sesja poświęcona Jubileuszowi 50-lecia służby i pracy w Wojskowej Służbie Zdrowia Pana Profesora Henryka Chmielewskiego, a 17 IX 2004 roku w Dobieszkowie - Konferencja upamiętniająca 70-lecie jego urodzin. Mając na uwadze ogromne zasługi tego wybitnego nauczyciela akademickiego, uczonego, lekarza, działacza i organizatora wojskowej służby zdrowia postanowiłem przybliżyć jego sylwetkę.

Henryk Mikołaj Chmielewski urodził się 10 września 1934 roku w Myszyńcu. Do szkoły podstawowej i średniej im. Jana Długosza uczęszczał we Włocławku, a Liceum im. Bolesława Chrobrego ukończył w Gnieźnie w 1952 roku. W tym też roku rozpoczął studia medyczne na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Łodzi w ramach Fakultetu Wojskowo-Medycznego.

W 1958 roku po odbyciu stażu podyplomowego skierowany został na stanowisko starszego lekarza jednostki wojskowej w Mirosławcu, a po dwóch latach służby - w drodze wyróżnienia - do Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej w Warszawie, gdzie rozpoczął specjalizację na I^o z neurologii. W tym samym czasie w godzinach popołudniowych, przystąpił do pracy naukowo-badawczej nt. „*Wpływ niedotlenienia na ośrodkowy układ nerwowy*”. W 1962 roku uzyskał I^o specjalizacji z medycyny lotniczej, a w 1963 roku - I^o z neurologii.

W latach 1962 – 1964 pełnił służbę wojskową na stanowisku szefa służby zdrowia Związku Taktycznego w Świdwinie. W czerwcu 1964 przeniesiony został do Centralnego Wojskowego Zespołu Sanatoryjnego w Łądku Zdroju, gdzie zorganizował Kliniczny Ośrodek Chorób Nerwowych oraz nowoczesny warsztat naukowo-badawczy do prowadzenia badań nad wpływem wód siarczkowo-radonowych na ustrój ludzki, tak osób zdrowych jak i chorych, skierowanych na leczenie sanatoryjne.

W październiku 1966 roku uzyskał specjalizację II° z neurologii, a niespełna dwa miesiące później stopień naukowy doktora nauk medycznych na podstawie rozprawy nt. „*Zachowanie się esterazy cholinowej i widma elektroforetycznego białek surowicy krwi pod wpływem leczenia wodami radoczynnymi chorych z rwa kulszową*”.

W 1967 roku został zaproszony na trzymiesięczny międzynarodowy kurs terapii manualnej w Pradze do prof. Karela Lewita. Po ukończeniu kursu profesor Henryk Chmielewski jako pierwszy w Polsce, wśród wielu metod zwalczania bólu pochodzenia kręgosłupowego, wprowadza metodę manualnego usprawniania.

Pobyty prof. H. Chmielewskiego w Łądku Zdroju zamknął się 30 publikacjami oraz wprowadzeniem nowych wskazań dla kierowanych na leczenie sanatoryjne w tej miejscowości.

W czerwcu 1970 r. został przeniesiony służbowo na etat adiunkta Kliniki Neurologicznej Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi. Kontynuował badania biochemiczne w różnych schorzeniach ośrodkowego układu nerwowego. W Klinice Neurologicznej Akademii Medycznej w Warszawie, u prof. Ireny Hausmanowej, odbywał kurs szkoleniowy z zakresu elektromiografii.

Uroczysta sesja w Muzeum Historii Miasta Łodzi, poświęcona jubileuszowi 50-lecia pracy zawodowej gen. prof. dr hab. Henryka Chmielewskiego. Na zdjęciu: Jubilat wraz z recenzentem rozprawy doktorskiej, habilitacyjnej, nestorką neurologii polskiej prof. Ireną Hausmanową-Petrusewicz

Dr H. Chmielewski rozpoczął badania elektromiograficzne odruchu dłoniowo-bródkowego, jako pierwszy w Polsce. Stwierdził, iż odruch uważany dotychczas jako patologiczny jest odruchem fizjologicznym, a tylko spawy chorobowe powodują wygórowanie niektórych składowych zapisu emg. Badania te były kanwą rozprawy habilitacyjnej.

Za całokształt dorobku naukowego i rozprawę habilitacyjną nt. „*Badania elektromiograficzne odruchu dłoniowo-bródkowego*” Rada Wydziału Lekarskiego WAM nadała mu w 1974 roku stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie neurologii.

W styczniu 1973 roku powołany został do pełnienia obowiązków kierownika Kliniki Neurologicznej WAM, a od 1974 wyznaczony na to stanowisko.

W krótkim czasie wykazał się zdolnościami organizacyjnymi. W Klinice z dużych sal 12-łóżkowych tworzy dobrze wyposażoną bibliotekę, salę ćwiczeń i sale chorych 6-cio łózkowe.

W latach 1974 – 1977 powołany został na zastępcę kierownika Instytutu Narządów Zmysłów WAM. Od 1977 do 1985 roku był prodziekanem ds. nauki Wydziału Lekarskiego WAM.

W roku 1982 za całokształt działalności naukowej Rada Państwa nadała płk doc. dr n. med. Henrykowi Chmielewskiemu tytuł profesora nadzwyczajnego nauk medycznych.

W latach 1985 – 1987 został powołany na stanowisko Prorektora ds. Szkolenia i ds. Klinicznych WAM.

W 1975 roku powołany został przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej na konsultanta ds. neurologii dla województwa piotrkowskiego. W województwie piotrkowskim patronuje chętnym w specjalizowaniu się w neurologii oraz wpływa na właściwe działanie opieki neurologicznej, zarówno zamkniętego, jak i otwartego lecznictwa.

Równocześnie Szefostwo Służby Zdrowia Wojska Polskiego powołało pułkownika Chmielewskiego na konsultanta naukowego dla Wojskowego Szpitala Uzdrowskiego w Busku Zdroju, gdzie pod Jego nadzorem zorganizowano warsztat naukowo-badawczy dla wyjaśnienia właściwości wód siarczkowo-siarkowodorowych na ustrój człowieka zdrowego i chorego.

W wyniku długoletnich badań naukowych nad wpływem wód siarczkowo-siarkowodorowych w procesie leczniczym chorych, powstały cztery doktoraty, których jest promotorem (dr dr Wiesław Bujalski, Jerzy Szafranko, Jerzy Stodolny, Zdzisław Legwant).

W renomowanych czasopismach opublikował 50 prac naukowych, dotyczących wód siarczkowo-siarkowodorowych w Busku-Zdroju. Za cykl badań nad wpływem wód siarczkowo-siarkowodorowych na ustrój ludzki Minister Obrony Narodowej przyznał nagrodę zespołową III stopnia.

W 1987 roku rozkazem Ministra Obrony Narodowej płk prof. Henryk Chmielewski został wyznaczony na stanowisko komendanta Centralnego Szpitala Klinicznego WAM w Warszawie. Jako przewodniczący Rady Naukowej CSK, prof. Chmielewski zwracał baczną uwagę na rozwój kadr naukowych, zwłaszcza młodych pracowników. Zabiegał o rozbudowę i modernizację Centralnego Szpitala Klinicznego. Skrzydło EIII poddane zostało modernizacji i wyposażone na miarę wymogów XXI wieku, a w nowo wybudowanych 3 budynkach otwarto m.in. Klinikę Onkologii i Zakład Chemioterapii.

Profesor Chmielewski zgodnie z decyzją Ministra Obrony Narodowej nadal prowadził Klinikę Neurologiczną WAM w Łodzi oraz kierował procesem dydaktycznym w zakresie neurologii w Wojskowej Akademii Medycznej.

W dniu 7 lutego 1991 roku objął stanowisko Komendanta – Rektora Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi.

W 1990 roku z rąk Prezydenta RP Lecha Wałęsy otrzymał nominację na stopień profesora zwyczajnego, a w listopadzie 1991 roku został mianowany generałem brygady.

Prof. Henryk Chmielewski po objęciu funkcji rektora Wojskowej Akademii Medycznej spotykał się z przemianami restrukturyzacyjnymi w Wojsku Polskim. Te zmiany wymusiły także restrukturyzację w Uczelni poprzez reorganizację i zmniejszenie stanów zatrudnienia nauczycieli

akademickich i ilości uczących się studentów. Został jednak położony nacisk na właściwe przygotowanie studentów na miarę potrzeb XXI wieku. Wymóg znajomości od absolwenta WAM języków obcych staje się bardzo ważnym zadaniem.

Gen. prof. Henryk Chmielewski nawiązał kontakty osobiste i międzyuczelniane z medycznymi uczelniami wojskowymi: w USA – Wojskowa Akademia Medyczna w Bethesda, w Niemczech – Wojskowa Akademia Sanitarna w Monachium, we Francji – Wojskowa Akademia Sanitarna w Lyonie, w Czechach – Wojskowa Akademia Medyczna w Hradec-Kralove.

Prof. Henryk Chmielewski na tle Capitolu podczas wizyty delegacji WAM w USA

Uczelnie współpracujące ze sobą doprowadziły do wymiany studentów w okresie poligonów ćwiczebnych dla studentów. Jest to bardzo ważny czynnik w mobilizacji studentów do osiągnięcia dobrych wyników w nauce i znajomości języków obcych.

Gen. prof. Henryk Chmielewski wraz z rektorem Uniwersytetu Łódzkiego prof. Michałem Seweryńskim doprowadzili do integracji uczelni łódzkich, organizując wspólne inauguracje roku akademickiego z przejściem po ulicach Łodzi orszaku z Senatami uczelni. Tego typu inicjatywa spotkała się z dużym aplauzem społeczeństwa Łodzi.

Gen. prof. Henryk Chmielewski organizował ważne w życiu Uczelni jubileusze 70 i 75-lecia (1997) polskiego wyższego szkolnictwa wojskowo-medycznego w Polsce. Na uroczystościach czerwcowych 1992 roku w imieniu Ojca Św. Mszę Świętą celebrował Kardynał Fiorenzo Angellini.

Uroczystości czerwcowe 1997 roku uświetnił swoją obecnością Prezydent Rzeczypospolitej Aleksander Kwaśniewski wraz z ministrami. Jubileusz zintegrował absolwentów wojskowo-medycznych uczelni wielu pokoleń w kraju i poza granicami.

Gen. bryg. prof. zw. dr hab. med. Henryk Chmielewski posiada bogaty i wartościowy dorobek naukowy, obejmujący 276 publikacji krajowych i zagranicznych. W tej liczbie zdecydowaną większość stanowią oryginalne prace doświadczalne.

Tematyka prac podejmowanych przez Profesora dotyczy następujących zagadnień: najwcześniej i najdłużej interesuje się zespołami bólowymi pochodzenia kręgosłupowego. Badał wpływ różnych czynników na powstawanie „zespołów bólowych” oraz zajmuje się ich leczeniem. Znane są publikacje: o leczeniu balneologicznym, rehabilitacji, wpływie kąpiei radonowych na niektóre parametry biochemiczne. Prace w tym temacie przyniosły wiele ciekawych wyników i przyczyniły się do poznania patogenezy zespołów kręgosłupowych oraz wzbogaciły arsenał metod leczniczych.

Prof. Chmielewski po odbyciu międzynarodowego kursu w Pradze u twórcy metody manualnej terapii – prof. Karela Lewita, zaczął stosować i nadal stosuje z dużym powodzeniem tę metodę. Spostrzeżenia z tego zakresu zawarł w kilkunastu publikacjach, rozdziałach książek, w programach medycznych telewizji i magazynie ilustrowanym „Zdrowie”. Przygotował i prowadził szereg 2-tygodniowych kursów, z zakresu terapii manualnej, które ukończyło 68 lekarzy. Z tego też zakresu jest promotorem 2 rozpraw doktorskich (dr Jerzy Stodolny, dr Tadeusz Mazur) i recenzentem 5 rozpraw doktorskich.

Dużą grupę stanowią publikacje z dziedziny elektromiografii. Prof. Chmielewski wykorzystał badania emg do badań refleksologicznych, których wyniki stanowią oryginalny wkład w dziedzinie semiologii i diagnostyki neurologicznej. Szczęólnego podkreślenia wymagają badania z zakresu biochemii i immunologii w chorobach układu nerwowego. Prof. Henryk Chmielewski wraz ze swoimi współpracownikami zajmuje się w tym temacie kilkoma zagadnieniami, głównie jednak stwardnieniem rozsianym. W całej niezwykle dynamicznej działalności naukowej prof. Chmielewskiego znane są badania nad biochemią i immunologią stwardnienia rozsianego oraz innych chorób demielinizacyjnych. Wyniki tych badań były publikowane w kraju i przedstawiane na zjazdach krajowych i zagranicznych.

Dowodem tej aktywności i uznaniem działalności Kliniki Neurologicznej WAM jest fakt powierzenia organizacji sympozjów o zasięgu krajowym, spotkania „Nowe leki w neurologii”; sympozjów z udziałem gości zagranicznych nt. „Aspekty biochemiczne i immunologiczne w stwardnieniu rozsianym” (trzykrotnie). Jako kierownik Kliniki wraz ze współpracownikami organizował kilkanaście konferencji i spotkań naukowych, zarówno o zasięgu lokalnym, jak i krajowym poświęconych głównie aktualnym zagadnieniom neurologicznym. Prof. Chmielewski powołany został do współpracy w Komisji Patofizjologii Bólu i Komisji ds. Stwardnienia Rozsianego Nauk Neurologicznych PAN.

Obok tych głównych kierunków badań istnieje wiele publikacji dotyczących różnych, codziennych problemów klinicznych i doświadczalnych.

W 1976 roku praca nt. „Vertigo epidemica” opublikowana na łamach dwutygodnika *Wiadomości Lekarskie* została wyróżniona przez Polskie Towarzystwo Lekarskie jako jedna z dwóch najlepszych oryginalnych ogłoszonych w 1975 roku prac.

Był członkiem kolegiów redakcyjnych *Lekarza Wojskowego* i *Biuletynu WAM*.

Działalność dydaktyczna to także bardzo ważna w życiu gen. prof. Henryka Chmielewskiego dziedzina zainteresowań. Jest znakomitym nauczycielem oraz wychowawcą i zgodnie ze swym

akademickim powołaniem, dydaktyce poświęca dużo uwagi. Już po studiach, jako młody lekarz prowadził zajęcia z neurologii i psychiatrii w Liceum Pielęgniarskim w Połczynie-Zdroju. Następnie w Łądku-Zdroju jako zastępca komendanta Centralnego Wojskowego Zespołu Sanatoryjnego, organizuje towarzystwo lekarskie, gdzie każdego miesiąca prowadzone są zebrania naukowo-szkoleniowe.

Po przejściu do uczelni w realizacji programu dydaktycznego studentom przekazuje wiedzę w oparciu o nowoczesną aparaturę diagnostyczną (EEG, EMG, potencjały wywołane). W nauczaniu swej dyscypliny jest zdecydowanym zwolennikiem nowoczesności zarówno w treści jak i formie, jednocześnie przywiązując dużą wagę do bezpośredniego kontaktu ze studentami. W latach 1973 – 1980 był członkiem Rady Pedagogicznej dla III, IV i V roku studiów, a w latach 1975 – 1977 przewodniczącym Rady Pedagogicznej dla V roku studiów.

Prof. Chmielewski zorganizował Koło Naukowe STN przy Klinice Neurologicznej i nadzorował jego pracę. Jego członkowie brali udział w licznych konferencjach naukowych STN, uzyskując wyróżnienia i nagrody. Była też nagroda międzynarodowa dla Marka Kowalczyka (obecnie profesora Wojskowego Instytutu Higieny i Epidemiologii).

Profesor dwukrotnie w latach 80. był wybierany w plebiscycie studenckim przodującym nauczycielem akademickim - mistrzem dydaktyki. Organizował seminaria doskonalące i repetytoria dla specjalizujących się neurologów.

Osobiście kierował specjalizacją na II° dla 12 osób i dla 22 - na I^o.

Wykształcił kilka pokoleń lekarzy oraz pracowników nauki. Był promotorem 24 zakończonych przewodów doktorskich i przygotowuje kolejnych pięciu lekarzy, opiekunem trzech przewodów habilitacyjnych. Recenzował w pięciu postępowaniach o nadanie tytułu profesora, sześciu rozprawach habilitacyjnych, w pięćdziesięciu siedmiu przewodach doktorskich. Napisał recenzje czterech książek naukowych.

Prof. H. Chmielewski jest autorem kilku rozdziałów książek naukowo-popularnych. Od wielu lat jest stałym członkiem wielu komisji egzaminacyjnych na I i II stopień specjalizacji z neurologii dla Łodzi i województw ościennych.

Od 1987 roku w International Who's Who in Medicine wydanym przez Cambridge (England) uwzględnia się nazwisko prof. Henryka Chmielewskiego, także w polskim wydaniu jest on wymieniony. Biografia prof. Chmielewskiego jest ujęta również w Who's in the World 2001, 2002, Who is who w Polsce 2002, Kto jest kim w polskiej medycynie, Leading Intellectuals of the World.

W 1995 roku zostaje prof. Chmielewski zaliczony jako członek do The New York Academy of Sciences i ujęty w wydaniu w 1996 roku pt. „New York Academy of Sciences”.

Pod promotorstwem prof. dr hab. Henryka Chmielewskiego doktoraty uzyskały 24 osoby: Leszek Berkan, Sławomir Borowiecki, Wiesław Bujalski, Wiesław Chudzik, Jarosław Dębiec, Elżbieta Germanowska, Beata Kaczorowska, Beata Kasprzak, Elżbieta Król-Zdziebło, Zdzisław Legwant, Janusz Lisiewicz, Mirosław Mazurek, Tadeusz Mazur, Anna Niezgodzińska-Maciejek, Jacek Pawlak, Monika Przybyła, Zofia Rebeś, Jerzy Sankowski, Jerzy Stodolny, Jerzy Szafranko, Zbigniew Urbański, Beata Wrodycka, Jacek Ziąber, Andrzej Żytkowski.

Za całokształt swojej działalności gen. prof. zw. dr hab. med. Henryk Chmielewski był wielokrotnie wyróżniany m.in. Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (2003), Komandorskim Krzyżem Orderu Odrodzenia Polski (1997), Oficerskim Krzyżem OOP (1986), Kawalerskim Krzyżem OOP (1981), Złotym Krzyżem Zasługi, Złotym i Srebrnym Medalem „Za Zasługi dla Obronności Kraju”, Złotym i Srebrnym Medalem „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny”, Medalem Edukacji Narodowej, Zasłużony Lekarz, Kryształowe Serce – odznaczenie PCK, Złota, Srebrna Odznaka PCK, Order Uśmiechu (1997), nadawany przez dzieci Order im. Jordana, Odznaczenie Watykańskie „Pro Ecclesia et Pontifice” (1996).

W dniu 6 stycznia 1998 roku gen. prof. Henryk Chmielewski ze względu na wiek przekazał obowiązki Komendanta – Rektora pułkownikowi Janowi Chojnackiemu.

W dniu 27 stycznia 1998 roku rozliczył się z wojskiem, przechodząc w stan spoczynku. Po przejściu do „cywila” Rektor Wojskowej Akademii Medycznej zatrudnił prof. zw. dr hab. med. Henryka Chmielewskiego na etacie profesora zwyczajnego z powierzeniem Mu obowiązków kierownika Kliniki.

Po powstaniu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi – Rektor UM w Łodzi - prof. dr hab. Andrzej Lewiński powołuje Go do pracy jako kierownika Kliniki. Zostaje zatrudniony jako profesor zwyczajny przy Katedrze Neurologii, a od 2005 roku pełni funkcję Pełnomocnika Rektora ds. Szkolnictwa Wojskowego w Uczelni.

Od początku swej kariery naukowej prof. Henryk Chmielewski bierze systematyczny, czynny udział w pracach Polskiego Towarzystwa Neurologicznego, Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. W działalności tych Towarzystw przejawia się dużą aktywnością, co w konsekwencji powoduje powołanie go na dwie kadencje jako Prezesa Zarządu Regionalnego Polskiego Towarzystwa Neurologicznego w Łodzi. W latach 1982 – 1987 zostaje sekretarzem Zarządu Głównego PTN, a od czerwca 1987 do 1990 roku wiceprezesem Zarządu Głównego PTN. Od 1999 roku jest przewodniczącym Głównej Komisji Rewizyjnej PTN.

W dniach 4 – 6 września 2002 roku w czasie XVIII Zjazdu Polskiego Towarzystwa Neurologicznego w Poznaniu prof. H. Chmielewski wybrany został ponownie przewodniczącym Głównej Komisji Rewizyjnej PTN oraz wybrano go na przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego XIX Zjazdu PTN w 2005 r. W dniach 31 VIII - 3 IX 2005 roku razem z prof. Krzysztofem Selmajem był współorganizatorem tego Zjazdu w Łodzi, w którym wzięło udział ponad 2000 uczestników. Ponadto w dalszym ciągu pełni funkcję Przewodniczącego Sekcji Historycznej PTN.

Aktualnie jest członkiem kolegium redakcyjnego czasopism: *Neurologia Praktyczna*, *Kwartalnik Ortopedyczny*, *Aktualności Neurologiczne* i przewodniczącym kolegium redakcyjnego w *Terapia Manualna w Modelu Holistycznym*.

Znana jest działalność społeczna i osobiste zaangażowanie Pana Profesora w prace społeczne. Nigdy nie odmówił pomocy potrzebującym, chorym i cierpiącym. Działalność ta spowodowała, że został wybrany na Posła Sejmu RP I kadencji III RP w latach 1989-1991. Jako człowiek znany w środowisku sportowym, zarówno na terenie kraju, jak i województwa łódzkiego został wybrany na walnym zebraniu Ruchu Olimpijskiego Regionu Łódzkiego prezesem Zarządu Komitetu Olimpijskiego Regionu Łódzkiego (obecnie Regionalnej Rady Olimpijskiej).

Największym hobby Pana Profesora jest turystyka, sport i fotografia. Do historii przeszła już bardzo dokładnie i rzetelnie prowadzona osobiście przez Pana Profesora Kronika Kliniki Neurologicznej WAM. Odwiedził prawie wszystkie kontynenty naszego globu. Na szczególną uwagę zasługuje 14 wizyt, w Watykanie na audiencjach u Ojca Świętego Jana Pawła II, które wywarły ogromny wpływ zarówno na życie zawodowe, jak i osobiste Pana Profesora.

Przedstawiony życiorys Jubilata, Pana Prof. Henryka Chmielewskiego, nie obejmuje, oczywiście, wielu wydarzeń i spraw związanych z jego życiem osobistym i zawodowym. Jednak analizując jego dokonania, działalność naukową i zawodową można śmiało stwierdzić, że tym wszystkim można by obdzielić biografie kilku osób, a jednak tworzy je i uczestniczy w tym jeden człowiek.

Prof. Henryk Chmielewski na audiencji u Ojca Świętego Jana Pawła II

Gen. prof. Henryk Chmielewski, Prezydent RP na uchodźstwie Ryszard Kaczorowski, wiceadmirał Romuald Waga, gen. bryg. dr med. Antoni Kaliwoszka

Prof. Henryk Chmielewski i autor artykułu dr Wiesław Chudzik na Konferencji Stowarzyszenia Absolwentów WAM

Prof. Henryk Chmielewski wśród różnych roczników absolwentów WAM